

רעידות אדמה היסטוריות בישראל וסביבותיה
(מתוך דו"ח שלב א' של תמ"א 38)

קיימים בעולם אזורים רבים בהם קיימת פעילות סיסמית אינטנסיבית, למשל ביפן, קליפורניה או טורקיה. באזורים מסוג זה זמן החזרה של רעידות אדמה חזקות הוא קצר יחסית - שנים בודדות עד עשרות שנים - המצטרפות לזיכרון הקולקטיבי של החברה החיה תחת צלן. זיכרון זה מאפשר בנייה מותאמת לסיכון הקיים לפי מיטב הטכנולוגיה הידועה באותה עת.

בישראל וסביבתה קיים תיעוד על פעילות של בני אדם מהארוכים ביותר בהיסטוריה האנושית, וכפי שיפורט בהמשך תיעוד זה כלל עדויות רבות על הרס רב שנגרם בשל רעידות אדמה. ברם, נראה שבשל זמני מחזור ארוכים יחסית של עשרות עד מאות שנים בודדות שבין רעידות אדמה חזקות, בגלל צפיפות אוכלוסייה נמוכה יחסית ובגלל התייחסות לרעידת אדמה כאל עונש משמיים, לא הופנמה סכנה זו באף אחת מהחברות שחיו פה לאורך אלפי שנות היסטוריה.

להלן עדויות המעידות על אירועי רעידות אדמה חזקות בארץ-ישראל שגרמו להרס רב.

תאריך	תאור
לפני הספירה	
756	הנביא זכריה מספר על הרס גדול מאוד בגלל רעש אדמה בירושלים, יריחו, חצור ובית שאן. התיאור מתאים לתצפית הגיאולוגית של שבר תזוזה אופקית שמאלית (על פי נור ואחרים היא היתה בעוצמה של 8).
749	רעש שהתחולל ביהודה (הר הזיתים? בקע הירדן?). אזכורים לכך מוצאים בספר עמוס (פרק א) ובספר זכריה (פרק י"ד, פסוקים 4-5).
31	הרס רב באזור קומראן. שבר עם הסטה אנכית ואופקית של כ- 0.5 מ' בגרם מדרגות הירוד לבור מים. הרס רב גם בהרודיון. תיאור מפורט של יוסיפוס פלביוס המספר על 10,000 הרוגים ממבנים הרוסים, אך לצבא רומי לא נגרם נזק בגלל שהם מתגוררים בשדה (הכוונה היא למחנות אוהלים).
אחרי הספירה	
363	העיר הרומית בית שאן נהרסת בשל רעידת אדמה חזקה אך נבנית מחדש. עדויות להרס בשל אותה רעידת אדמה נמצאו גם בקפריסין.
704	העיר הביזנטית בית שאן נהרסת לחלוטין וננטשת.
749	הרס ארמון הישאם ליד יריחו והערים סוסיא ובית שאן. פגיעה בסרטבא ובחצור.
1033/1034	רמלה נהרסת. יריחו נפגעת קשות. נזקים בירושלים וצונאמי בעכו.
1160	הרס מנזר יוחנן המטביל ליד יריחו ומנזר מר אליאס ליד ירושלים.
20/5/1202	רעידת אדמה בעוצמה של 7.6 שגורמת להרס מוחלט בקלעת נמרוד. בחלק מהקשתות אבני ראשה מוסטות אך נמנעת קריסה מוחלטת.
1267	עצירת מי הירדן כתוצאה מהתמוטטות חוואר הלשון שאירעה ברעידת אדמה עזה.
1440	רעידת אדמה שגרמה לנזק רב לעיר יריחו.
1546	רעידת אדמה חזקה פקדה את ירושלים וגרמה להרס רב. עדות כתובה של נוסע עולה מתארת את שערי העיר שנהרסו: "... למעט שער הרחמים, וכן נמצא הרס רב בכנסיית בקבר. מי הירדן פסקו מלזרום למשך שלושה ימים בשל שני הרים שסתמו זמנית את זרימת מי הנחל".
30/10/1759	רעידת אדמה בעוצמה של 6.6 שמתרחשת בבקעת הלבנון.
23/5/1834	נזקים בירושלים ובית לחם.
1/1/1837	רעידת אדמה בעוצמה של 6.3 – בשל רעידה זו נהרסה כמעט לחלוטין העיר צפת. רעב גדול ומחלות פרצו בכל חלקי הארץ דבר שהוביל לכ- 3000 הרוגים.
1906	עצירת מי הירדן ל- 24 שעות.
11/7/1927	רעידת אדמה בעוצמה של 6.2 - מוקד בצפון ים המלח, הרס רב בירושלים, בעיקר באבו-דיס ובכנסיית הקבר, נהרגו כ- 300 בני אדם ונפצעו כ- 1000. הורגשה היטב בתל-אביב הקטנה ואף צוינה בעיתונות העולמית (ניו-יורק טיימס של אותה עת).
1943	רעידה בעוצמה של 4.8 שמקורה בהר הדרוזים.
1956	רעידה בעוצמה 5.5 שמוקדה בהרי השוף בלבנון.
1969	רעידה עזה שמוקדה בשרם א-שיח' בדרום סיני.
23/4/1979	רעידה בעוצמה 5.1 הורגשה בישראל, לבנון וירדן. המוקד - ים המלח.
5/3/1984	רעידה שמוקדה בחיפה.
1995	רעידת אדמה של 7.0 באזור נועיבה שגרמה לנזק ניכר באילת.

מקור: פלכסר (1992: 383) ומקורות נוספים